

Nagypéntek

Iz 52,13-53,12

„A fájdalmak férfiija”

Nézzétek, szolgám diadalmaskodik, fönséges lesz és felmagasztalják, és nagy dicsőségre emelkedik. Amint sokan megborzadtak láttán, – hiszen oly dicstelennek látszott, és alig volt emberi ábrázata –, úgy fog majd sok nemzet ámulni rajta, és királyok némulnak el színe előtt. Mert olyasmint fognak látni, amelyet még soha nem hirdettek nekik; és olyan dolognak lesznek tanúi, amelyenről addig soha nem hallottak.

Ki hitt abban, amit hallottunk, és az Úr karja ki előtt nyilvánult meg? Úgy nőtt fel előttünk, mint a hajtás, és mint a gyökér a szomjas földből. Nem volt sem szép, sem ékes [hiszen láttuk], a külsejére nézve nem volt vonzó. Megvetett volt, utolsó az emberek között, a fájdalmak férfiija, aki tudta, mi a szenvedés; olyan, aki elől iszonyattal eltakarjuk arcunkat, megvetett, akit bizony nem becsültünk sokra. Bár a mi betegségeinket viselte, és a mi fájdalmaink nehezédtek rá, mégis (Istentől) megvertnek néztük, olyannak, akire lesújtott az Isten, és akit megalázott. Igen, a mi bűneinkért szúrták át, a mi gonoszságainkért törték össze; a mi békességünkért érte utol a büntetés, az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást. Mi mindnyájan, mint a juhok, tévelyegtünk, ki-ki a maga útjára tért, és az Úr mégis az ő vállára rakta mindnyájunk gonoszságát. Megkínózták, s ő alázattal elviselte, nem nyitotta ki a száját. Mint a juh, amelyet leölni visznek, vagy amint a bárány elnémul nyírója előtt, ő sem nyitotta ki a száját. Erőszakos ítélettel végeztek vele. Ugyan ki törődik egyáltalán ügyével? Igen, kitepték az élők földjéből, és bűneink miatt halállal sújtották. A gonoszok közt adtak neki sírboltot, és a gazdagok mellé temették el, bár nem vitt végbe gonoszsgát, sem álnokság nem volt a szájában. Úgy tetszett az Úrnak, hogy összetöri a szenvedéssel. Ha odaadja életét engesztelő áldozatul: látni fogja utódait, hosszúra nyúlik élete, és teljesül általa az Úr akarata. „Majd ha véget ér lelkének gyötrelme, látni fogja a világosságot, és megelégedés tölti el. Szenvetésével sokakat megigazultakká tesz szolgám, mivel gonoszsgáikat magára vállalta. Ezért osztályrészüil sokakat adok neki, és a hatalmasok lesznek a zsákmánya, amiért életét halálra adta, és a gonosztevők közé sorolták, noha sokak vétkeit hordozta, és közben imádkozott a bűnösökért.”

A fájdalom és a szenvedés az egész Ószövetségben Isten legnagyobb próbatétele. Jób könyvének vitái a leghosszabb eszmeftuttatások a szenvedésről és a fájdalomról. Minden egészséges lelkű ember mene-

kül a fájdalomtól, sokan Isten büntetésének tekintik. Ez a szöveg és a Deutero-Izajás könyvében az összes, a Szenvedő Szolgáról szóló ének a szenvedés másfajta felfogása. A másokért felajánlott szenvedés egyben megváltó jellegű tett is e szövegben is. A nagy történeti kérdés csak az, kivel kell azonosítanunk a szövegben szereplő szolgát. A Bibliában az „Isten szolgálja” az egyik legmagasabb tiszteleti cím a különböző korú szövegekben, és csak igen kiváló személyiség – Mózes, Illés, Jeremiás stb. vagy valamelyik másik próféta – kapja meg. A leírás egy-két eleme azonban kizárja, hogy bármelyiket is azonosítsuk az énekben megnevezett szolga alakjával. A zsidó szövegmagyarázók Jeremiást szívesen azonosították a szolgálóval, de egyrészt nem látta meg utódait, lelkének gyötrelmei haláláig tartottak és megvilágosodás nélkül értek véget. Akad olyan zsidó tudós, aki magával a néppel azonosítja, és ez lenne a szolgáló személyének kollektív értelmezése. Itt azonban egy magán-személyről van szó, és bár költői szöveg, mégsem beszélhetünk allegorikus szimbolikus beszédmódról. Az a tény, hogy a szöveg a szolgát úgy jelöli meg, mint aki a „mi betegségeinket” hordozta, kizárja annak lehetőségét, hogy személyét a néppel azonosítsák, hiszen az író tekint úgy magára, mint aki egy a népből, és ő beszél a szolgáról. Azt is ki kell zárunk, hogy maga Deutero-Izajás közvetlenül Jézusra gondolt volna, hiszen nem ismerhette. A szenvedést talán igen: a testit és a lelkit is. A szenvedés újfajta felfogását viszont csak az érti igazán, aki már maga is szenvedett. Ez a vallási tanítás nem kisgyerekeknek és nem örömkeresztényeknek szól, akik egész életükben elkerülték a szenvedést vagy mindig menekültek előle. Ez a szöveg a szenvedésben és a megalázottságban magára maradtoknak szól, akiktől nemcsak a tisztességet és az együttérzést, hanem sok esetben még az isteni gondoskodás reményét is elveszi a társadalom. Az ismeretlen próféta ezeknek hirdet üdvösséget éneke által. Ezt a kivételes ószövetségi próféciaát találták meg az őskeresztények, és alkalmazták Jézusra. Az első szöveg szerinti idézetet Fülöp apostol missziójával kapcsolatos az Apostolok Cselekedeti című könyvben (8,26–39). Amikor saját szenvedéseink idején újraolvassuk ezt a történetet, ne feledjük, hogy Jézus Krisztus akkor halt meg értünk, amikor még bűnösök voltunk. Másrészt ha saját egyéni szenvedésünk idején értjük meg a másokért felajánlott szenvedés értékét, akkor jobban tudunk kapcsolódni Krisztus megváltó művéhez.